

וכן בענין "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן": "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" פירושו "שלא יהיו נפטרין מאכילת הפסח באפיקומן, דהיינו שלא אכילת הפסח לא יאכלו שום מין מזון ומאכל בעולם שלא יעבור טעם הפסח מפיו ע"י אותו מאכל"¹⁹⁶. כלומר, שגם ה"פסח" שלמעלה מהדרגה (ובענינו – הרצון דעצם הנשמה שלמעלה מה"גילויים" שבה) צריך לאכלו¹⁹⁷, לקלוט את הפסח בפנימיות, שיהי' דם ובשר כבשרו, באופן שיישאר טעמו בפיו, שיהי' בו טעם ותענוג ("משפטים")¹⁹⁸.

אוצר החכמה

כג. ארז"ל¹⁹⁹ "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר²⁰⁰ ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר".

וצריך ביאור:

(א) כיצד מביא ראי' על זה ש"רצה הקב"ה לזכות את ישראל" ממה שכתוב "ה' חפץ למען צדקו" (של הקב"ה)?

(ב) פתח ב"הרבה להם", דהיינו ריבוי בכמות, וסיים ב"יגדיל תורה ויאדיר", שהוא גודל איכותי.

(ג) ממ"ש "לפיכך הרבה להם תורה ומצוות" משמע, שיש צורך בטעם על ריבוי המצוות, דלולי זאת הדעת נותנת שהמצוות אינן צריכות להיות בריבוי.

ומבאר הרבי, שהכוונה ב"הרבה כו' ומצוות" היא, לא לריבוי הכמות שבמצוות, תרי"ג מצוות, אלא לזה שיש ריבוי באיכות, שכל מצוה יש לה תוכן בפ"ע.

ולכן יש צורך בטעם לזה ש"הרבה" — כי מכיון שכל המצוות הן במהותן רצונו העצמי של הקב"ה, הרי הן בעצם ענין ורצון אחד²⁰¹, ולמה הן באופן דריבוי, שכל מצוה יש בה תוכן אחר.

ועל כך מבאר התנא ש"רצה הקב"ה לזכות את ישראל — לפיכך הרבה להם תורה ומצוות":

בכדי לפעול "זיכוך" בישראל, אינו מספיק ענין הרצון העצמי שבמצוות, ואינו מספיק אפילו ענין ה"חוקים" שבמצוות, שהם פועלים "ביטול" באדם (כנ"ל) ולא "זיכוך" — אלא צ"ל ריבוי מצוות, תרי"ג מצוות שונות, כדי שכל רמ"ח אברי ושס"ה גידי האדם יזדככו.

(196) שו"ע אדה"ז הלכות פסח סתע"ז ס"ב.

(197) ועד "שלא בא מתחילתו אלא לאכילה" (משנה פסחים עו, ב).

(198) ראה בכ"ז לקו"ש ח"ג ע' 961 ואילך.

(199) מכות כג, ב (במשנה).

(200) ישע"י מב, כא.

(201) כנ"ל סעיף טו. וראה חדא"ג מהרש"א שבהערה 155.

אמנם לפי זה נמצא, שכדי "לזכות את ישראל" היתה ירידה במצוות ממהותן העצמי שהן רצון אחד, לדרגא דריבוי והתחלקות.

אוצר החכמה

ועל זה מביא את הכתוב "ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר", שבו מכואר התוכן הפנימי ד"לזכות את ישראל"²⁰²:

דוקא בהתלבשות הרצון דמצוות בתרי"ג מצוות פרטיות באה לידי גילוי תכלית ושלימות האחדות שברצון דמצוות. וזהו "למען צדקו", שה"לזכות את ישראל" אין זו ירידה ח"ו אלא אדרבה זהו גילוי אחדות הפשוטה שלמעלה, צדקו של הקב"ה²⁰³. כי הגילוי דאמיתית האחדות הוא דוקא כשנמשך בתוך הריבוי²⁰⁴.

וזהו מה שמסיים "יגדיל תורה ויאדיר", שעיי"ז שהרצון נמשך בריבוי מצוות, נעשית הגדלה והאדרה באיכות התורה²⁰⁵.

* * *

הערות

202) בתורה שבכתב, כל הענינים הם כפי שהם מצד שרשם ופנימיותם (משא"כ בתורה שבע"פ). ולכן בלשון הכתוב מכואר התוכן הפנימי ד"לזכות את ישראל" שבמשנה (לקו"ש חיי"ז ע' 414).

203) לשון "צדק" מורה על היושר, כמ"ש (תהלים יא, ז) צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו. וענין ה"יושר" (בנוגע הגילוי שנמשך ע"י המצוות, שנקראות בשם צדקה מלשון יושר) הוא, שהגילוי שנמשך למטה הוא כמו למעלה ממש, ועד שמעלה ומטה שוים, יושר בהשוואה אחת, ועד ש"גם עשיי הגשמית (נעשית) בבחינת אחדות פשוטה כמו שהוא למעלה" (לקו"ת ראה כג, ג-ד. סה"מ חרס"ב ע' שמג). וזהו מ"ש ה' חפץ למען צדקו גו', כי העילוי שנתחדש ע"י שהרבה להם מצוות הוא שגם בה"ריבוי" (כחות ואברים הפרטים של האדם. ועיי"ז גם בענינים הפרטים שבעולם) נמשך גילוי בחינת אחדות הפשוטה (לקו"ש שם הערה * 44).

204) וזהו מ"ש "ה' חפץ למען צדקו", כי "חפץ" מורה על רצון שיש בו תענוג, דגדר התענוג הוא שהמתענג אינו בתנועה של יציאה מעצמו (דלא כמו הרצון שענינו מרוצה והמשכה מחוץ הימנו). ומכיון שבפסוק קאי בתוכן הפנימי, "צדקו" של הקב"ה, לכן נקט לשון "חפץ". משא"כ במשנה שקאי ב"לזכות את ישראל", נקט לשון "רצה" (לקו"ש שם).

205) ראה בכ"ז לקו"ש שם ע' 410 ואילך.